

SPSPC_ZSP6 Základy speciální pedagogiky 6 etopedie (jaro 2015) – osnova 11.4.

Mgr. Kateřina Štrausová, DiS. (409561@mail.muni.cz), Mgr. Petra Segetová
(322114@mail.muni.cz)

Požadavky - esej - napsat o potřebě podpory dětí v riziku (školní neúspěch, sociální znevýhodnění) - i vybrat školu nebo rodinu – 1-2 normostrany – odevzdat do 4.5. do odevzdávacího v ISu

Písemný test

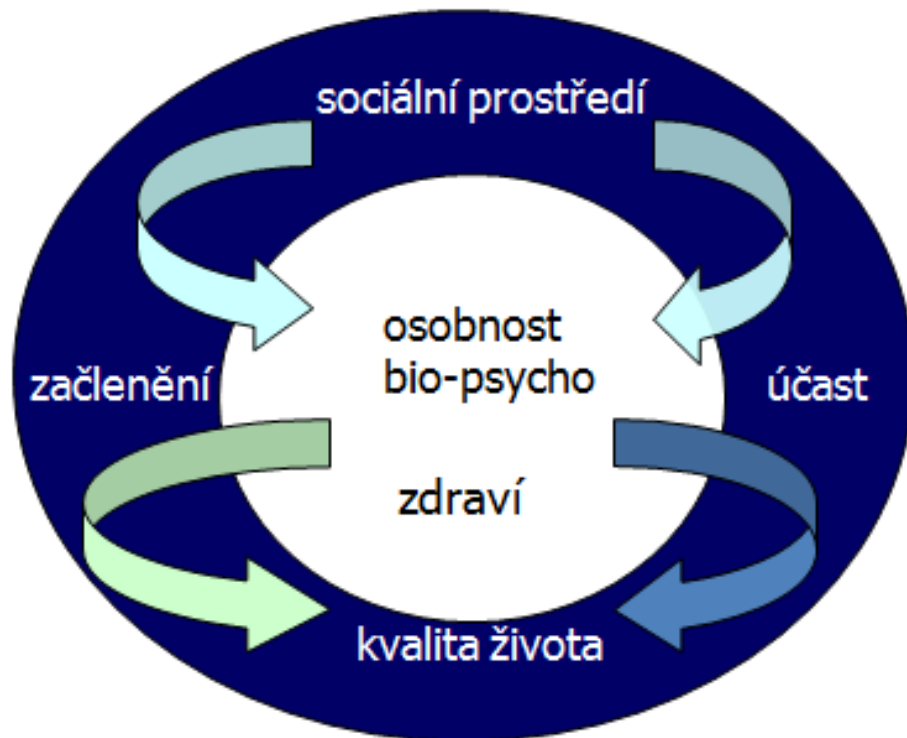
LITERATURA

- VOJTOVÁ, V. Inkluzivní vzdělávání žáků v riziku a s poruchami chování jako perspektiva kvality života v dospělosti. Brno: Masarykova univerzita, 2010
- VOJTOVÁ V. Přístupy k poruchám emocí a chování v současnosti. Brno: Masarykova univerzita, 2008.
- **VOJTOVÁ V. Úvod do etopedie. Texty k distančnímu vzdělávání. Brno: Masarykova univerzita, 2008.**
- **Vojtová, V., Kapitoly z etopedie.**
- ŠOLCOVÁ I. Vývoj resilience v dětství a dospělosti. Praha: Grada, 2009.
- BENDL S. Kázeňské problémy ve škole. Praha: Triton, 2011.
- OAKLANDER V. Třinácté komnaty dětské duše. Dobříš: Drvoštěp, 2003.
- LABÁTH, Vladimír, Alena AMBRÓZOVÁ. Riziková mládež: možnosti potenciálních změn. Vyd. 1. Praha: Sociologické nakladatelství, 2001
- Helus, Zdeněk. Dítě v osobnostním pojetí. Obrat k dítěti jako výzva a úkol pro učitele i rodiče. Praha: Portál. 2009.
- ▶ PETTY, Geoffrey. Moderní vyučování. Vyd. 5. Praha: Portál, c2008, 380 s. ISBN 9788073674274.
- ▶ ELLIOT, Julian a Maurice PLACE. Dítě v nesnázích: prevence, příčiny, terapie. 1. vyd. Praha: Grada, 2002, 206 s. ISBN 8024701820.
- ▶ ONDRÁČEK, Petr. Františku, přestaň konečně zlobit, nebo... : informace a podněty pro pedagogickou práci s žáky, kteří se chovají při výuce rušivě. Vyd. 1. Praha: ISV nakladatelství, 2003, 170 s. ISBN 8086642186.

OSNOVA

ETOPEDIE

- vědní disciplína **speciální pedagogiky**, která se zabývá edukací jedinců s **poruchami v chování a s rizikem vývoje této poruchy**
 - jako samostatná vědní disciplína se vyvíjí **od konce 60. let 20.století (dříve součástí psychopedie)**
- zabývá se edukací, reedukací a profesní přípravou jedinců s PCH - děti, mládež a dospělí s poruchami chování
- v popředí osobnost jedince v kontextu jeho životní perspektivy (Vojtová, 2004)
 - **naplnění potenciality každého žáka** - žáci s PCH jsou skupinou nejobtížněji vzdělavatelnou ve školách hlavního proudu
 - **perspektivní přístup**
 - příležitost k učení, k posilování kompetencí, k rozvoji profesních dovedností
 - podpora dítěte s dispozicemi k PCH v jeho aktivním přístupu k vlastnímu vzdělání, aby **dosáhlo na svůj vzdělávací potenciál**
 - **životní cesta dítěte**
 - respektování úkolů a rizik socializačního procesu dítěte
 - využití možností a příležitostí, které dítě dostává ve svém přirozeném sociálním prostředí

Cílová skupina

- 1) Děti bez výraznějších problémů – prevence, peer programy
- 2) Děti v riziku – viz. Materiály (rizika s osobností, rodinou, školou, společností)
 - resilience, poradenství, diagnostika
 - škola – bludný kruh neúspěchu!!!
- 3) Děti s problémy v chování
- 4) Děti s poruchami emocí a chování

ROZDÍL MEZI „PROBLÉMEM A PORUCHOU“:

Záměr

PROBLÉMY V CHOVÁNÍ

- o problémech ví, vadí mu a **chtěl by je odstranit**
- normy chování **neporušuje úmyslně**
- porušování je výsledkem **konfliktu** mezi vnějšími požadavky a vnitřními potřebami dítěte
- **nálepku** problémového dítěte **trpí**

-

PORUCHY CHOVÁNÍ

- **není** s danými normami **v konfliktu**
- **nepřijímá je**, popř. je ignoruje
- zpravidla **nepocituje vinu** ve vztahu k důsledkům vlastního jednání

Čas

PROBLÉMEMY V CHOVÁNÍ

- **problémy bývají krátkodobé**
- **popřípadě se objevují v určitých periodách**
- **mívají vývojové souvislosti**
- **bývají důsledkem nezvládnutých konfliktů se sociálním okolím**

PORUCHY CHOVÁNÍ

- **porušuje normy dlouhodobě**
- **vývojová specifika morálního vývoje způsobí nežádoucího chování prohlubují**

Náprava, reedukace

PROBLÉMY V CHOVÁNÍ

- cílená pedagogická opatření
- speciálně pedagogické metody kompenzují nežádoucí chování, způsoby jinými, které by mu současně umožňovali přiměřené naplňování jeho potřeb

PORUCHY CHOVÁNÍ

- náprava vyžaduje speciální péči
- směřuje k převádění způsobů a cílů chování společensky nepřijatelného k chování, které je přijatelné

Definice PCH

(Sdružení pro Národní duševní zdraví a speciální vzdělávání 1992):

Pojem porucha emocí nebo chování (PE, PCH) je výrazem pro postižení, kdy se chování a emocionální reakce žáka:

- Liší od odpovídajících věkových, kulturních nebo etnických norem
- Mají **nepříznivý vliv na školní výkon**

Současně je toto postižení

- Něco **víc než přechodná, předvídatelná reakce na stresující události z jeho prostředí**
- **Vyskytuje se současně nejméně ve dvou různých prostředích, z nichž alespoň jedno souvisí se školou**
- **Přetrvává i přes individuální intervenci v rámci vzdělávacího programu**
- Může koexistovat i s jiným postižením

Charakteristiky PCH dle Bowera:

- 1) Neschopnost učit se
- 2) Neschopnost navazovat uspokojivé sociální vztahy
- 3) Nepřiměřené chování a emotivní reakce v běžných podmínkách
- 4) Celkový výrazný pocit neštěstí nebo deprese
- 5) Tendence vyvolávat somatické symptomy

Perspektiva a posilování edukačních příležitostí

x

nálepka u dítěte s PCHE

Nálepkování/ etiketizace/labelling/stigmatizace

- „nálepkou“ – označení dítěte za dítě s problémem, s problémovým chováním, s poruchou chování
- etiketizace odklání pozornost od příčin daného chování
- negativní stigma podporuje tendence dětí s poruchami chování cítit se nešťastně, podhodnocovat své

negativní sebeobraz a sebepojetí -----> vliv na aspirační cíle

- rizika, kt. nálepka přináší se mohou stát bariérou na cestě k perspektivní socializaci

Relativita posuzování PCH – faktory: - interaktivní vlivy

- sociokulturní standardy

- kontext životní situace

Předcházení nálepkování – „soft“ terminologie

RESILIENCE

Schopnost jedinců, navzdory vystavení nepříznivým individuálním či sociálním okolnostem, směřovat k využívání zdrojů zdraví, včetně využívání příležitostí zažívat zkušenost životní spokojenosti, jednak schopnost rodiny, komunity a kultury tyto zdroje zdraví a příležitosti k prožívání životní spokojenosti jedinci poskytnout způsobem pro danou kulturu přiléhajícím.

Rizikové x protektivní faktory

Přístupy k PCH

3R – dítě pasivní, porušení norem společnosti, díváme na PCH jako na problém, segregace

3P – posílení, podpora, provázení – dítě aktivní, hledám cestu k naplnění potenciálu, inkluze